

**Fikret TÜRKMEN ve Gürol PEHLİVAN [haz.], *Korkut Bitig -Dünyada Dede Korkut Araştırmaları-*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2021, ISBN: 978-625-408-086-9, 464 sayfa.**

Dr. Fazıl ÖZDAMAR\*

Kültür tarihimiz açısından oldukça önemli bir yer tutan Dede Korkut Kitabı'nın günümüze kadar üç farklı nüshası tespit edilmiştir. Mukaddime dışında 12 boyu barındıran ve 1815'de Heindrich L. Fleischer tarafından bulunan ilk nüsha, Almanya'nın Dresden Kral Kütüphanesi'nde bulunmakta ve “*Kitâb-ı Dedem Korkut alâ lisân-i tâife-i Oğuzân*” adını taşımaktadır. Dresden Nüshası'nda da bulunan 6 boyu barındıran ve 1950'de Ettore Rossi tarafından bulunan ikinci nüsha, Vatikan Kütüphanesi'nde yer almakta ve “*Hikâyet-i Oğuznâme-i Kazan Beg ve Gayri*” adını taşımaktadır. Dede Korkut Kitabı'nın son nüshası ise Dede Korkut anlatmalarının 13. boyunu barındırmaktadır. İran'ın Türkmen sahra bölgesinde yaşayan Muhammed Veli Hoca'nın bir sahaftan satın alıp pdf formatıyla kopyaladığı ve bu hâliyle Türkiye'deki belli başlı araştırmacılara gönderdiği bu nüshanın varlığı ilk olarak 2019'da Metin Ekici tarafından bilim dünyasına ilan edilmiştir (Ekici, 2019a: 41-51) Bu ilanın ardından ilgili nüsha Metin Ekici (Ekici, 2019b), Yusuf Azmun (Azmun 2019) ve Nasser Khaze Shahgoli vd. tarafından (Shahgoli vd., 2019: 147-379) yayımlanmıştır. Böylece 100 yıldır beklenen yeni nüshanın varlığı, 2019 yılında hem ilan edilmiş hem de farklı araştırmacılar tarafından okuyucuyla buluşturulmuştur.

Son nüshanın yayımlanmasıyla birlikte Dede Korkut anlatmaları ile ilgili yeni çalışmalar yapıldursun Mayıs 2021'de Fikret Türkmen ve Gürol Pehlivan tarafından **Korkut Bitig -Dünyada Dede Korkut Araştırmaları-** adıyla bir çalışma yayımlanmıştır. Gök-türk Ömer Çakır editörlüğünde, Ötüken Neşriyat tarafından yayımlanan bu çalışma 1930-2017 yılları arasında dünyanın çeşitli ülkelerinde Rusça, İtalyanca, İngilizce, Fransızca, Farsça, Sırpça, Çince ve Korece olarak yayımlanmış Dede Korkut Kitabı hakkındaki 20 çalışma ve incelemenin Türkçeye çevirilerini sunmaktadır.

Kitabı yayıma hazırlayan Fikret Türkmen ve Gürol Pehlivan, çalışmanın “Ön söz” (s. 9-16) kısmında Henrich Friedrich Von Diez'in 1815 yılındaki ilk yayımından başlayarak dünyanın farklı ülkelerinde Dede Korkut Kitabı hakkında yayımlanan çalışmalarla ilgili bilgi verdikten sonra “*Türkiye'de Dede Korkut üzerine yapılan çok sayıda çalışma olmasına rağmen, yurt dışında yayımlanmış makalelerin Türkçeye çevrilmesi noktasında büyük bir çabanın gösterildiği söylenemez.*” (s. 9) diyerek Türkiye dışında yapılan çalışmaların Türkiye'de ilgi görmemesinin sebebini, haklı olarak, bu çalışmaların Türkçeye çevrilmemiş olmasına bağlamışlardır. Dede Korkut araştırmaları açısından büyük önem arz eden bazı çalışmaların Türkiye'de bilinmemesi, bilirse de birkaçı dışında Türkçe olarak yayımlanmadığı için araştırmacılarca kullanılamaması sebebiyle ilk olarak Fikret Türkmen ve birkaç öğrencisi tarafından başlatılan çeviri faaliyetleri, Gürol Pehlivan'ın desteğiyle hem yeni incelemeler eklenmiş hem de bu çevirilerin yayıma hazırlanması hız kazanmıştır. Neticede dünyanın çeşitli ülkelerinde 16 farklı araştırmacının 8 farklı dilde yayımladıkları 20 makale ve kitap bölümü, alanında uzman akademisyenler tarafından Türkçeye çevrilerek tek kitapta toplanmıştır. Kitaptaki bu incelemelerden ikisinin aynı, üçününse farklı mütercimler tarafından daha önce Türkçeye çevrilip yayımlandığını bu kısımda belirtmeliyiz. Diğer çalışmalar ise ilk kez bu kitapta Türkçe yayımlanmıştır.

\* Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, İzmir/Türkiye, fazilozdamar@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0002-1729-0265.

Çalışmaların yayım yılı esas alınarak sıralandığı “**Korkut Bitig**”deki ilk inceleme Vasiliy Vladimiroviç Barthold’un ilkinin 1930’da, diğerini ise 1999’da “Turetskiy Epos i Kavkaz” adıyla yayımladığı incelemedir. Gülcihan Pehlivan tarafından “Türk Destanı ve Kafkaslar” (s. 17-25) adıyla Azerbaycan Türkçesinden Türkiye Türkçesine aktarılan makalede Barthold, Dresden Nüshası’ndaki destanlarla ilgili kısa bir değerlendirmenin ardından Türkistan’da yaşayan Kırgız ve Kazaklar ile Kafkasya’da yaşayan Oğuzlar arasında tespit edilen Dede Korkut temelli rivayet ve efsaneleri ele alıp Dede Korkut anlatmalarının coğrafyası hakkında bilgi vermiştir.

Kitaptaki ikinci makale Ettore Rossi’nin “Un Nouvo Manoscritto del Kitāb-ı Dede Qorqut” adıyla yayımlanan incelemesidir. Mikail Acıpınar tarafından “Kitab-ı Dede Korkut’un Yeni Bir Elyazması” (s. 27-37) adıyla İtalyancadan Türkçeye çevrilen bu makale, Vatikan Nüshası’ndan ilk kez haberdar olduğumuz incelemedir. İncelemede öncelikle Dresden Nüshası ve bu nüsha üzerine yapılan çalışmalar hakkında bilgi veren Rossi, ardından Vatikan Nüshası olarak adlandırılan mecmuanın tanıtımını ve içeriğini paylaşmıştır. Ayrıca bu mecmuada yer alan metinlerin yazımı hakkında bilgi verip bu nüshanın harekeli bir metin olduğunu belirttikten sonra bazı kısımlarını Dresden’le karşılaştırarak Vatikan’da bulunan nüshanın daha az hata içerdiğini iddia etmiştir.

Kitabın üçüncü kısmı yine Rossi’ye aittir. “II ‘Kitāb-i Dede Qorqut’ Racconti epico-cavallareschi dei Turchi Oguz” adlı çalışmasının “Giriş” kısmının çevirisi Mahmut H. Şakiroğlu tarafından “Dede Korkut Kitabı Üzerine Araştırma” (s. 39-138) adıyla İtalyancadan Türkçeye çevrilmiştir. Aslında ilk olarak 1999’da Erdem Dergisi’nde (Rossi, 1999: 183-276) yine Şakiroğlu tarafından aynı adla yayımlanan bu çalışmada Rossi’nin Dede Korkut yazmalarının varaklarına yaptığı atıfların dizgiden kaynaklanan bir sorunla birbirine karıştığını ve bazı paragrafların ise eksik olduğunu ifade eden Türkmen ve Pehlivan, bu eksiklik ve hataların giderilmesiyle bu çeviriyi yeniden yayımladıklarını belirtmişlerdir. Çalışmada Dede Korkut Kitabı hakkında bir bibliyografya verdikten sonra Dresden ve Vatikan nüshalarının içeriklerinden ve bunların neşir ve tercümelerinden bahseden Rossi, Oğuz Kağan’dan başlayarak Dede Korkut’a kadar birçok destan hakkında bilgi verip bu geleneğe Dede Korkut’un yerini sorgulamış, ayrıca özetlerini verdiği Dede Korkut anlatmalarının yazıldığı yer ve dönemi, tarihi ve coğrafi muhiti, dinî ve manevî anlamı, kahramanların hayat anlayışları ve davranışları hakkında bilgi vererek bu anlatmaları hem Türk hem de diğer milletlerin destanlarıyla mukayese etmiştir.

Kitabın dördüncü incelemesi de Rossi’ye ait olan “Osservazioni preliminari per una edizione critica del Kitāb-i Dede Qorqut” adlı incelemedir. Mikail Acıpınar tarafından “Kitab-ı Dede Korkut’un Bir Edisyon Kritiği Hakkında İlk Mülâhazalar” (s. 139-146) adıyla İtalyancadan Türkçeye çevrilen incelemede Dede Korkut Kitabı nüshalarının nasıl yayımlanması gerektiği konusunda 10 maddede fikirlerini sunan Rossi, bu maddelerin bazılarında nüshalarda geçen bazı kelime ve söz öbeği için okuma önerileri getirmiştir.

Kitabın beşinci incelemesi yine Rossi’ye aittir. Rossi’nin “Motivi biblici e Coranici nel ‘Kitab-i Dede Korkut’” adıyla yayımladığı bu inceleme, Mikail Acıpınar tarafından “Kitab-ı Dede Korkut’ta Kur’an-ı Kerim ve Kitab-ı Mukaddes’e İlişkin Motifler” (s. 147-152) adıyla İtalyancadan Türkçeye çevrilmiştir. Çalışmasında Dede Korkut Kitabı’nda karşılaşılan Kitab-ı Mukaddes ve Kur’an-ı Kerim’e ilişkin motifleri inceleyen Rossi, “dört kadının sınıflandırılması”, “Boğaç Han’ın vurulmasıyla gelen Hızır”, “Salur Kazan’ın ağaca yakarması” ve “Kazılık Koca’nın oğlu Yikenek’in Tanrı’ya yakarışı” vd. hususları, Kitab-ı Mukaddes ve Kur’an-ı Kerim’de geçen olaylarla karşılaştırmıştır.

Kitabın altıncı incelemesi C. S. Mundy’nin “Polyphemos ve Tepegöz” adını taşıyan incelemesidir. Ali Erol ve Serap Erol tarafından aynı başlıkla İngilizceden Türkçeye çevrilen incelemede (s. 153-184) ilk olarak Dede Korkut’ta geçen Tepegöz hakkında bilgi

verdikten sonra Homeros'un Odesa'sında ve Wilhelm Grimm'deki Polifem başta olmak üzere İskoçya'dan Türkistan'a kadar birçok milletin anlatmasında geçen Tepegöz ve bu konu hakkında yapılan çalışmalardan bahseden Mundy; Tepegöz'ün adı, kaçıışı ve öldürülmesini bu eserler bağlamında ele almış ve neticede Tepegöz'ün ilk olarak masal formunda ortaya çıktığını ve sonrasında diğer biçimlere dönüştüğünü iddia etmiştir.

Kitabın yedinci incelemesi Pertev Naili Boratav'ın "Ak-Köbök, Salur-Kazan et Sosurga un motif de l'épopée Oghouz et son rayonnement en Anatolie, au Caucase et en Asie centrale" adını taşıyan incelemesidir. Fikret Türkmen ve Kemal Boz tarafından "Ak-Köbök, Salur-Kazan ve Sosurga: Bir Oğuz Destan Motifi ve Anadolu'da, Kafkasya'da ve Orta Asya'da Yayılması" (s. 185-204) adıyla Fransızcadan Türkçeye çevrilen bu incelemede Boratav, ilk olarak Ak-Köbök destanının Tara, Baraba, Teleüt varyantları ile Kafkasya'daki Sosryko efsanesi ve Emirdağ'da dönüşmüş şekli olan Sosurga anlatmaları hakkında bilgi verdikten sonra hem bu anlatılarda hem de Dede Korkut'ta geçen Kazan Han'ın; Sibirya, Kafkasya ve Anadolu'daki farklı anlatılarda, farklı biçimlerde nasıl karşılaşıldığını ele almış ve incelemenin sonunda Sosurga'nın üç metnini vermiştir.

Kitabın sekizinci incelemesi Louis Bazin'in "Le Nom propre d'homme 'Qorqut'-Discussion Étimologique" adlı çalışmasıdır. Fikret Türkmen ve Kemal Boz tarafından "Korkut' İnsan Özel Adı Üzerinde Etimolojik Tartışma" (s. 205-214) adıyla Fransızcadan Türkçeye çevrilen bu incelemede Bazin, Korkut kelimesinin bazı araştırmacılar tarafından iddia edildiği üzere "korkut-" fiilinden geldiği fikrine kuşku ile yaklaşmış ve bu kelimenin Eski Türkçeden çağdaş Türkçeye kadar birçok lehçedeki kullanımına örnekler vererek bu kelimenin anlamlandırılması için yeni öneriler getirmiştir.

Kitabın dokuzuncu incelemesi Irène Mélikoff tarafından kaleme alınan "Géorgiens, Turcomans et Trébizonde: Notes sur le 'Livre de Dede Korkut'" adlı makaledir. Fikret Türkmen ve Kemal Boz tarafından "Gürcüler, Türkmenler ve Trabzon: 'Dede Korkut Kitabı' Hakkında Notlar" (s. 215-227) adıyla Fransızcadan Türkçeye çevrilen bu incelemede 11. yüzyıldan 15. yüzyıla kadar Anadolu, Kafkasya ve İran'daki siyasi ve kültürel olaylar hakkında bilgi veren Mélikoff; Türk ve Gürcüler arasındaki ilişkinin Dede Korkut anlatmalarını nasıl etkilediğini verdiği örneklerle temellendirmeye çalışmıştır.

Kitabın onuncu incelemesi Xavier de Planhol tarafından "La signification géographique du livre de Dede Korkut" adıyla yayımlanan makaledir. Fikret Türkmen ve Lamin Tamssaoult tarafından "Dede Korkut Kitabı'nın Coğrafi Anlatımı" (s. 229-247) adıyla Fransızcadan Türkçeye çevrilen bu incelemede öncelikle ev, otağ, köprü, ağıl gibi coğrafi terimlerin kitapta nasıl geçtiği ve bu terimlerin kültürel açıdan nasıl algılanması gerektiği konusunda bilgi veren Planhol, ardından Dede Korkut Kitabı'ndaki anlatmalarda geçen yerleşik olan kâfirler ile konargöçer yaşayan Oğuzların meskûn oldukları coğrafyayı ve bu iki milletin sınırlarını, yine söz konusu anlatmalar bağlamında incelemiştir.

Kitabın on birinci incelemesi Jean Paul Roux'un "Dieu dans le Kitab-i Dede Qorqut" adıyla yayımlanan makalesidir. Fikret Türkmen ve Kemal Boz tarafından "Kitab-ı Dede Korkut'ta Allah Kavramı" (s. 249-266) adıyla Fransızcadan Türkçeye çevrilen bu incelemede Roux, Türklerin eski dinindeki birçok inanç ve uygulamalarının Türklerin İslamiyet'i kabul ettikten sonra da sürdürüldüğünü belirttikten sonra bu bakış açısıyla Dede Korkut anlatmalarını incelemiştir. Eski dinin Tengri'si ile yeni dinin kabulüyle Türkçeye giren Allah ve Hak ile Kadir sıfatının, Dede Korkut anlatmalarında eşit ve farksız kullanıldığını belirten Roux, Allah ile Tengri'yi; bir olma, yaratıcı, can alıcı ve baskıcı olma yönleriyle ilişkilendirmiş ve Tanrı'nın göğe ait olması veya gökte yaşaması gibi eski dinin Tengri'sine ait özelliklerin Dede Korkut anlatmalarında Allah'a verildiğini, bunun da eski dine ait inançların yeni dine taşınmasından kaynaklandığını iddia etmiştir.

Kitabın on ikinci incelemesi Edige Dariguloviç Tursunov'un "Tyurko-Mongolskie Versii Skazaniya Ob Osleplenii Tsikolpa" adıyla yayımladığı makalesidir. Muvaffak Duranlı'nın "Tepegöz'ün Kör Edilmesi Hikâyesinin Türk-Moğol Versiyonları" (s. 267-278) adıyla Rusçadan Türkçeye tercüme ettiği incelemede ilk olarak Tepegöz'ün Homeros'un Odesa'sı dışında Asya ve Avrupa'da yaşayan milletlerden 20 farklı varyantının kaydedildiğini ve bunların yarısının Kafkasya halklarına ait olduğunu, ayrıca Türkler arasında da toplam 37 varyantının tespit edildiğini iddia eden Tursunov, masal ve destanlarda geçen bu motifin Kazak, Kırgız, Karaçay-Balkar, Altay, Gagauz, Türkmen ve Kumuklar ile Azerbaycan ve Türkiye'deki varyantlarını sıralamıştır. Moğollarda efsane olarak geçen tek gözlü dev anlatmasını Türk anlatmalarıyla karşılaştıran Tursunov, sonuç olarak Homeros'un Odesa'sındaki Polifem'in Türk ve Moğollardan alındığını öne sürmüştür.

Kitabın on üçüncü incelemesi Hüseyin Mohammedzâde Sadiq, nam-ı diğer Hüseyin Düzgün'ün ilkinin 1967, ikincisini 1976'da, "Pirâmun-e Dâstânha-yi Dede Qorqud" adıyla yayımladığı makalesidir. Ekber Enveri tarafından "Dede Korkut Destanları Hakkında" (s. 279-301) adıyla Farsçadan Türkçeye çevirdiği incelemede Düzgün, Dede Korkut Kitabı ve bu kitap hakkında yapılan çalışmalar hakkında bilgi verdikten sonra Dede Korkut anlatmalarındaki dil hususiyetleri ve yer adlarından dolayı destanların Güney Azerbaycan'da ortaya çıktığını iddia etmiş ve anlatmalardaki bazı kesit ve durumları, adı verilen bölgeden yaptığı derlemeler ile örnekendirerek bu iddiasını kanıtlamaya çalışmıştır.

Kitabın on dördüncü incelemesi Jean Paul Roux'un "Recherche des survivances pré-islamiques dans les textes turcs musulmans, le Kitab-i Dede Qorqud" adını taşır. Kemal Boz tarafından "Müslüman Türk Metinlerinde İslam Öncesi Kalıntılar Üzerinde Araştırma: Kitab-ı Dede Korkut" (s. 303-321) adıyla Fransızcadan Türkçeye çevrilen bu makalede Roux, Dede Korkut anlatmalarında "dağ, su ve ağaç"tan oluşan kutsal üçlünün Tanrı'yla veya gökle olan ilişkisini ve yine "at, deve ve koyun"dan oluşan hayvanların Türk toplumu ve inancıyla ilişkisini ele alıp bu kültürler arasındaki etkileşimi incelemiştir.

Kitabın on beşinci incelemesi Slavoljub Djindjić'in "Knjiga Dede Korkuta. Herojski Ep Oguskih Turaka" adlı kitabının "Giriş" kısmının (s. 5-25) Ana Kılıç tarafından "Oğuzların Epik Tarih ve Kültür Birleşimi: Dede Korkut Kitabı" (s. 323-341) adıyla Sırpçadan Türkçeye çevirisidir. İncelemede 6. yüzyıldan 16. yüzyıla kadar Oğuzların tarihi hakkındaki kısa bilgiden sonra Dede Korkut Kitabı üzerine yapılan bazı çalışmalardan bahseden Djindjić, Dede Korkut ve kitaptaki anlatmalarda geçen bazı hususiyetleri Oğuzların kültür tarihi temelinde açıklamaya çalışmıştır.

Kitabın on altıncı incelemesi Robert Dankoff'un "'Inner' and 'Outer' Oğuz in Dede Korkut" adıyla yayımladığı makalesidir. Gürol Pehlivan tarafından "Dede Korkut'ta 'İç' ve 'Dış' Oğuz" (s. 343-350) adıyla İngilizceden Türkçeye tercüme edilen makalede ilk olarak Oğuzların Üçok ve Bozok kolları hakkında bilgi veren Dankoff, Dede Korkut anlatmalarındaki kahramanlardan bazılarının ilgili kitapta İç ve Dış Oğuz olarak geçen boy-lardan hangisine mensup olduğunu belirtmiş ve İç-Dış adıyla sunulan bu ikilemin destanın kurgusu dışında evlilik ilişkilerini açıklamaya hizmet ettiğini öne sürmüştür.

Kitabın on yedinci incelemesi Michael E. Meeker'in "The Dede Korkut Ethic" adını taşıyan makaledir. Metin Ekici tarafından "Dede Korkut Etiği" (s. 351-388) adıyla İngilizceden Türkçeye çevrilen bu makalede Dede Korkut anlatmalarındaki etiği; "Dede Korkut'ta, anlatmalarda ve çağdaş Türkiye'de etik" olmak üzere üç başlıkta inceleyen Meeker, Dede Korkut'taki etiğin hem şahsi hem de sosyal değerleri yansıttığını; anlatmalar-daki etiğin belli ahlaki değerlere bağlandığını ve çağdaş Türkiye'deki etiğin ise destan-daki anlatmalarda geçen kahramanlar üzerine inşa edildiğini iddia ederek bu iddiasını anlatmalardan verdiği örneklerle temellendirmeye çalışmıştır.

Kitabın on sekizinci incelemesi Bi Xun tarafından Çin’de yayımlanan ve Alimcan İnyet tarafından “Dede Korkut Kitabı’nın Şamanlık Temeli” (s. 389-404) adıyla Çince-den Türkçeye çevrilen makaledir. İncelemede öncelikle Dede Korkut anlatmalarının ortaya çıkışı hakkında görüşlerini dile getiren Xun; ardından Korkut, Tanrı, dağ kültü, Teppegöz, büyü ve rüya yorumu gibi şamanlıkla ilgili unsurların Dede Korkut anlatmalarında nasıl geçtiğini bazı örneklerle açıklamayı denemiştir.

Kitabın on dokuzuncu incelemesi Mohammedreza Barzegar Khaleghi ve Roghiyeh Neysari Tabrizi’nin “Sima-yi Zen ve Eşq Der ‘Dede Korkut’ ve ‘İlyada ve Odyssea’ adlı makalesidir. Somayeh Easy Cengiz tarafından “Dede Korkut, İlyada ve Odyssea’da Kadın ve Aşk” (s. 405-414) adıyla Farsçadan Türkçeye çevrilen bu makalede Dede Korkut Kitabı ve bu kitapla ilgili özellikle İran’da yapılan çalışmalar hakkında bilgi verdikten sonra Dede Korkut Kitabı ile Homeros’un Odesa’nın bazı benzerlikleri üzerinde duran Khaleghi ve Tabrizi, Homeros destanlarıyla Dede Korkut Kitabı’ndaki anlatmalardaki “kadınları”, benzerlik ve farklılıkları noktasında ele almış; söz konusu anlatmalardaki aşkı mukayese etmiş ve sonuçta Dede Korkut anlatmalarında kadının Homeros destanlarından daha özgür bir biçimde tasvir edildiği kanısına varmıştır.

Kitabın son incelemesi Eunkyung Oh tarafından kaleme alınan “Oğuz Türkleri ve Özbeklerin Kahramanlık Destanları Arasında Metinlerarasılık: Bamsı Beyrek ve Alpamış Destanları Üzerine Bir Karşılaştırma” (s. 415-446) adlı makaledir. İncelemede Özbekistan, Kafkasya ve Türkiye’ye kadar uzanan ve Alpamış ya da Bamsı Beyrek adlarıyla anılan destanların anlatı yapısı ve motiflerindeki ortaklıkları inceleyen Oh, Türklerin her ne kadar ayrı gruplar altında yaşasalar da ortak bir manevi kültürü paylaştıklarını ve söz konusu destanın da bunun bir göstergesi olduğunu iddia etmiştir.

Kitabın “Dizin” (s. 447-464) kısmında ise çevirilerde geçen bazı isim ve kelimeler alfabetik olarak sıralanmıştır. Bu kelimeler yazarların kullandığı şekliyle (Döğer ve Döğer, Er-Töştek ve Er Töştük, Fatih Mehmed ve Fatih Sultan Mehmed) verilmiş ve kitabı yayıma hazırlayanlar, mütercimlerin kullandıkları kelimelere müdahale etmemişlerdir.

Sonuç olarak 1930’dan 2017’ye kadar dünyanın farklı ülkelerinde 16 farklı araştırmacının 8 farklı dilde yayımladığı 20 makale ve kitap bölümü, 16 farklı araştırmacı tarafından Türkçeye çevrilip Fikret Türkmen ve Gürol Pehlivan tarafından hazırlanarak tek kitapta toplanmıştır. Yıllardır Türkiye’deki birçok araştırmacının adını bildiği ancak içeriğine vakıf olamadığı çalışmalar, bu kitap sayesinde erişilebilirlik kazanmıştır. Ayrıca Türkiye dışındaki ülkelerde Dede Korkut Kitabı’nın algılanma biçiminin ve bu ülkelerdeki destan araştırmacılarının bu anlatmalara yaklaşımının ne olduğu da bu kitap sayesinde öğrenilecektir. Bu bağlamda **Korkut Bitig -Dünyada Dede Korkut Araştırmaları-** adlı çalışmanın bundan sonra Türkiye’de yapılacak Dede Korkut çalışmalarına yol gösterici olacağını ve Türkoloji alanına büyük bir katkı sağlayacağı fikrimizi yineliyoruz.

#### KAYNAKÇA

- Azmun, Yusuf. *Dede Korkut’un Üçüncü Elyazması: Soylamalar ve İki Yeni Boy ile Türkmen Sahra Nüshası (Metin-Çeviri-Sözlük-Tıpkıbasım)*, İstanbul: Kutlu Yayınevi, 2019.
- Ekici, Metin. “Yeni Bir Dede Korkut Boyu: Salur Kazan’ın Yedi Başlı Ejderhayı Öldürmesi”, *Dünya Kültür Mirası Dede Korkut Uluslararası Sempozyumu*, Bayburt, 25-27 Nisan 2019, (2019a): 41-51.
- \_\_\_\_\_. *Dede Korkut Kitabı, Türkistan/Türkmen Sahra Nüshası, Soylamalar ve 13. Boy, Salur Kazan’ın Yedi Başlı Ejderhayı Öldürmesi, Orijinal Metin (Tıpkıbasım)-Transkripsiyon-Aktarma*, İstanbul: Ötügen Neşriyat, 2019b.
- Rossi, Ettore. “Dede Korkut Kitabı Üzerine Araştırma”, *Erdem*, 34, (1999): 183-276.
- Shahgoli, Nasser Khaze; Valiollah Yaghoobi, Shahrouz Aghatabai ve Sara Behzad. “Dede Korkut Kitabı’nın Günbed Yazması: İnceleme, Metin, Dizin ve Tıpkıbasım”, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, 2, (2019): 147-379.